ANG GINSUGURAN SANG KALAUT

Sa madamu nga mga painoino, ang gintunaan sang sala kag ang kabangdanan sang iya pagtuaw amo ang ginagikanan sang daku nga kalibug.

SA MADAMU nga mga painoino, ang gintunaan sang sala kag ang kabangdanan sang iya pagtuaw amo ang ginagikanan sang daku nga kalibug. Nakit-an nila ang buhat sang kalautan, upod sang iya makangilidlis nga patubas sang pagkailo kag sang kalaglagan, kag nagapalamangkot sila kon paano ang pagtuaw sini nga tanan sa idalum sang pagkamakagagahum sang Isa nga walay katubtuban sa kaalam, sa gahum, kag sa paghigugma. Yari ang isa ka tinago nga dili sila makakita sing kasaysayan. Kag sa ila walay kapag-onan kag pangduhaduha, nabulag sila sa mga kamatooran nga pinahayag sing maathag sa mga polong sang Dios, kag kinahanglan sa kaluwasan. May yara nga sa ila pagpamangkot nahanungud sang pagtuaw sang sala nagtinguha sa pagusisa sadtong wala ginpahayag sang Dios; busa wala sila sing nakita nga lubad sang ila mga kaiwatan: kag ini sila dinaldal sa pagpangduhaduha kag pagpangita sing sayup, kag gamiton ini subung nga kabangdanan sa pagsikway sang polong sang Balaan nga Kasulatan. Wala sapayan, may yara man nga iban nga kinabus sa paghangup sing nagakaigo sang daku nga palaligban sang kalautan, tungud sang kamatooran nga ang pinalatonlaton kag ang sayup nga pagsaysay nagpadulum sang mga pagtolon-an sang Biblia nahanungud sang karakter sang Dios, sang kinaugali sang Iya pagbulut-an, kag sang palatukuran sang Iya pag-alima sang sala.

Dili gid mahimo ang pagsaysay sang gintunaan sang sala agud sa paghatag sing katarungan sang iya pagtuaw. Apang may igo kita nga hangpon nahanungud sang gintunaan kag sang katapusan nga pagaabutan sang sala, agud mapahayag sing bug-os ang pagkamatarung kag pagkamahiguginaon sang Dios sa tanan Niya nga pagalima sang kalautan. Wala na sing gintudlo nga labi kaathag sa Kasulatan sang sa kamatooran nga ang Dios dili amo ang may salabton sang pagsulud sang sala; nga wala sing lugus nga pagkuha sang langitnon nga bugay; wala sing nakulang sa langitnon nga pagbulut-an, nga naghatag sing kahigayonan sa pagbangon sang rebok. Ang sala nagaabut sa wala sing paaman, nga wala sing katarungan nga mahatag sa iya pagpahayag. Indi sia mahangpan, kag dili sia masaysay; ang pagpamalibad sa iya amo ang pag-apin sa iya. Kon may balibad nga makita para sa iya, okon mapahayag ang kabangdanan sang iya pagtuaw, magauntat sia nga mangin sala. Ang aton lamang kasaysayan sang sala amo yadtong nahatag sa polong sang Dios; amo sia "ang paglapas sang kasogoan;"[1] amo sia ang kapahayagan sang palatukuran nga nagaaway batok sa daku nga kasogoan sang gugma nga amo ang sadsaran sang langitnon nga pag-bulut-an.

Sa wala pa ang pagsulud sang kalautan, may yara nga paghidaet kag kalipay sa bug-os nga uniberso. Ang tanan himpit sa ila pagsunod sa kabubut-on sang Manunuga. Ang paghigugma sa Dios amo ang mataas, kag ang paghigugma sa isa kag isa wala sing pinasulabi. Si Kristo nga Polong, nga amo lamang ang bugtong sang Dios, nangin kaupod sang walay katubtuban nga Amay—isa sa kinaugali, karakter, kag sa katuyuan—Sia amo lamang sa tanan nga uniberso ang makasulud sa kasapulanan kag sa mga tinuttuyo sang Dios. Bangud sa kay Kristo, ang Amay nagpanghikot sa pagpanuga sang tanan nga langitnon nga mga tinuga. "Kay sa Iya gintuga ang tanan nga mga butang sa mga langit . . . bisan mga lingkoran nga harianon, bisan mga kaginoohan, bisan mga kapunoan, bisan mga kagamhanan;"[2] kag ang bug-os nga langit nagapasakup sa kay Kristo, sing subung sang ila pagpasakup sa Amay.

Kay ang kasogoan sang paghigugma amo ang palatukuran sang pagbulut-an sang Dios, ang kalipayan sang tanan nga mga gintuga nagasandig sa ila himpit nga pagsunod sa iya daku nga palatukuran sang katarungan. Ang Dios nagahandum gikan sa tanan Niya nga mga tinuga sang pag-alagad sa gugma—ang pagtahud nga nagikan sa lantip nga pagkilala sang Iya karakter. Wala Sia nagakalipay sa pilit nga pagpasakup, kag sa tanan nagatugut Sia sing kahilwayan sa painoino, nga magahatag sila sa Iya sang pag-alagad nga nagikan sa kabubut-on.

Apang may isa nga nagpili sa pagbaliskad sini nga kahilwayan. Ang sala nagsugud sa sadtong, madason kay Kristo, amo ang ginpadunggan sing labi sang Dios, kag nagatindug nga labing mataas sa gahum kag himaya sa tunga sang mga pumuluyo sa langit. Sa wala pa ang iya pagkahulog, si Lucifer amo ang nahauna nga kerubin nga manugtabon, balaan kag walay dagta. "Amo ining ginasiling sang Ginoo nga si Jehoba: Ikaw nagbutang sing pat-in sa kahimpitan, puno ikaw sing kaalam kag himpit sa kagayon. Sa Eden, sa katamnan sang Dios, didto ikaw: ang tanan nga bagay sang bato nga malahalon nagtabon sa imo." "Isa ka kerubin ikaw nga hinaplas, ang isa ka manugtabon. Gintukud Ko ikaw, didto ka sa balaan nga bukid sang Dios; sa tunga sang mga bato nga kalayo naglakat ka. Himpit ka sa tanan mo nga mga dalanon, kutub sang adlaw nga gintuga ka tubtub nga ang kalautan nakita sa imo."[3]

Si Lucifer makapabilin unta nga nahamut-an sang Dios, nga ginahigugma kag pinadunggan sang tanan nga mga kadam-an nga mga manugtunda, nga nagagamit sang iya halangdon nga gahum sa pagpakamaayo sa iban kag sa paghimaya sang iya Magbubuhat. Apang, ang siling sang manalagna, "Naginatinaastaason ang imo tagiposoon bangud sang imo kagayon; gindunut mo ang imo kaalam bangud sang imo kasilaw."[3] Sing amat-amat si Lucifer naghuput sing handum sa pagpataastaas sang kaugalingon. "Ginhimo mo ang imo tagiposoon subung sang tagiposoon sang Dios." "Kag ikaw, ikaw nagasiling, magasaka ako sa langit, pagabayawon ko ang lingkoran nga harianon sa ibabaw sang mga kabitoonan sang Dios; kag sa bukid sang pakigkitaan magalingkod ako. . . . Sa ibabaw sang kataason sang mga panganud magasaka ako; kag magapakaangay ako sa Labing Mataas."[4] Sa baylo sang paghimo sa Dios nga amo ang labing labaw sa paghigugma kag pagpasakup sang Iya mga tinuga, gintinguhaan ni Lucifer ang pagdaug sa ila sa pag-alagad kag pagsimba sa iya kaugalingon. Kag sa kaibug sang kadunggananan nga ginhatag sang walay katubtuban nga Amay sa Iya Anak, ining punoan sang mga manugtunda naghandum sa pagsaka sa kagamhanan nga si Kristo amo lamang ang may katarungan sa paghikut.

Ang bug-os nga langit nagkinalipay sa pagbaton sang himaya sang Manunuga kag sa pagpakita sang Iya pagdayaw. Kag sang ginapasiduggan sing subung ang Dios,

ang tanan nanginpaghidaet kag kalipay. Apang ang libagon nga tingug nagbungkag sang langitnon nga mga pagsinundanay. Ang pagalagad kag ang pagpataastaas sang kaugalingon nga batok sa plano sang Manunuga, nagpukaw sang balatyagon sang kalautan sa mga painoino nga sa ila ang himaya sang Dios labing mataas. Ang langitnon nga konsilyo nagoloolo sa kay Lucifer. Ang Anak sang Dios nagpahayag sa atubangan niya sang kadaku, sang kaayo, kag sang katarung sang Manunuga; kag sang balaan, dili maliwan nga kinaugali sang Iya kasogoan. Ang Dios sa Iya kaugalingon nagtukud sang kasogoan sa langit; kag sa pagpalayo sa Iya, si Lucifer magapakahuya sa iya magbubuhat, kag magahatag kalaglagan sa iya kaugalingon. Apang ang pagpaandam nga ginhatag sa walay katubtuban nga gugma kag kalooy, nagpukaw lamang sang espiritu nga mabinatokon. Si Lucifer nagtugut sang kahisa sa kay Kristo sa pagdaug sa iya, kag nagdugang pagid ang iya katig-a.

Sang bumiya sia sang iya duug sa atubangan sang Dios, si Lucifer naglakat sa pagpalapta sang espiritu sang pagkadikontento sa tunga sang mga manugtunda. Sa labing tagu nga paghikot, nga ginlikman niya sing pila kadag-on ang iya matuud nga katuyuan sa idalum sang pagpahayag nga matinahoron sa Dios, nagtinguha sia sa pagpatubu sang kalas-ay sa kasogoan sang Dios nga nagagahum sang langitnon nga mga tinuga, nga nagapasuni nga nagabutang sila sang dili ginakinahanglan nga latid. Tungud kay ang ila kinaugali mga balaan, iya ginsiling nga ang manugtunda dapat sa pagtuman sang ginasogo sang ila kaugalingon nga kabubut-on. Nagtinguha sia sa pagtuga sing kaawa para sa iya kaugalingon, bangud sa pagpahayag nga dili matarung ang ginahimo sang Dios sa iya sa paghatag sang mataas nga kadungganan sa kay Kristo. Iya nga ginasiling nga sa iya pagtinguha sa pagdangat sang mataas nga gahum kag dungug, wala sia nagatuyo sa pagpataastaas sang iya kaugalingon, kondi nga nagatinguha sia sa pagkuha sing kahilwayan para sa tanan nga mga pumuluyo sa langit, agud nga sa sini nga bagay madangat nila ang labi pa kataas nga kahintangan sang pagkabuhi.

Ang Dios, sa Iya daku nga kalooy, nagpailub sing madugay sa kay Lucifer. Wala sia gilayon pag-isikway gikan sa iya mataas nga pulungkoan sang nahauna niya nga paghuput sang espiritu sang pagkadikontento, bisan pa sang iya na pagsugud sa pagpahayag sang butig nga iya ginaangkon sa atubangan sang mga masinulondon nga mga manugtunda. Ginpapuyo pa sia sing madugay sa langit. Sa liwan liwan gintanyagan sia sing kapatawaran, sa kondisyon nga maghinulsul sia kag magpasakup. Ang amo nga mga pagtinguha nga ang walay katubtuban nga gugma amo lamang ang makahimo, ginbuhat sa pagpatalupangud sa iya sang iya sayup. Ang espiritu sang pagkadikontento wala gid anay makilala sang una sa langit. Sa ginsuguran si Lucifer sa iya kaugalingon wala makahibalo kon diin sia ginadaldal sina nga espiritu; wala sia makahangup sang matuud nga kinaugali sang iya balatyagon. Apang tungud kay ang iya pagkadikontento namatud-an nga wala sing kabangdanan, si Lucifer nagpati nga yara sia sa sayup, nga ang ginaangkon sang langit matarung, kag nga dapat niya nga pagkilalahon sila subung nga amo sa atubangan sang bug-os nga langit. Kon iya nahimo ini, naluwas niya unta ang iya kaugalingon kag ang kadamuan sang mga manugtunda. Wala pa niya sa sini nga tion masikway sing bug-os ang iya pagpasakup sa Dios. Bisan nga iya ginsikway ang iya buluhaton subung nga kerubin nga manugtabon, apang kon buut lang sia magbalik sa Dios, nga iya kilalahon ang kaalam sang Manunuga, kag magmalipayon sa pag-ako sang lugar nga gintangdu sa iya sa daku nga plano sang Dios, nauli sia unta sa iya palangakoan. Apang ang bugal nagpugung sa iya sa pagpanugyan. Iya gin-apinan sing malig-on ang iya kaugalingon nga buhat, nga iya ginatindugan nga wala sia sing kinahanglan sa paghinulsul, kag ipanugyan sing bug-os ang iya kaugalingon, sa daku nga sumponganay, batok sa iya Magbubuhat.

Ang bug-os nga gahum sang iya daku nga painoino sa karon nabuyok na sa pagpanghikot sing mga daya, sa pagkuha sang kaawa sang mga manugtunda nga yara sa idalum sang iya pagmandu. Bisan pa gani ang kamatooran nga si Kristo nagpaandam kag naglaygay sa iya, iya nga ginbaliskad sa pagbulig sa iya mabudhion nga mga pahito. Sa mga manugtunda nga ang masinaligon nga paghigugma naghigot sa ila sing labing hapiit sa iya, ginpahayag ni Satanas nga ginhukman sia sing dili matarung, nga ang iya palangakuan wala pagtahora, kag ang iya kahilwayan ginlatidan. Sa pagpahayag sing sayup sang mga polong ni Kristo, nagpadayon sia sa hilum nga limbong kag sa tuhoy nga butig, kag isumbong ang Anak sang Dios tungud sa pagtinguha sa pagpakahuya sa iya sa atubangan sang mga pumuluyo sang langit. Nagtinguha man sia sa paghimo sing butig nga pahayag sa tunga niya kag sang masinulondon nga mga manugtunda. Ang tanan nga dili niya madayaan kag dili magbuylog sa iya, iya nga ginsumbong nga wala nagasapak sa mga kaayohan sang langitnon nga mga tinuga. Ang amo gid nga buhat nga iya ginhimo, iya nga ginapabangud sa sadtong nagpalabilin nga matuud sa Dios. Kag sa pagpabakud sang iya panumbong sang pagkadilimatarung nga ginahimo sang Dios sa iya, nagdangup sia sa mga polong kag mga buhat sang Manunuga kag ipahayag sila sing sayup. Tuyo niya ang pagpalibog sa mga manugtunda sa labing malalang nga mga katarungan nahanungud sang mga katuyuan sang Dios. Ang tanan nga butang nga mga mahapus iya nga gintagu sa hilum, kag bangud sa mautihon nga pagbaliskad, nagbutang sia sing pangduhaduha sa labing maathag nga mga pinamolong ni Jehoba. Ang iya mataas nga palangakuan nga labing malapit ang iya kaangtanan sa langitnon nga pagdumala, naghatag sing daku nga kabaskug sa iya pagpahayag, kag madamu ang napilitan sa pagtingub sa iya sa pagrebok batok sa kagamhanan sang langit.

Ang Dios sa Iya kaalam nagtugut sa kay Satanas sa pagpadayon sang iya buluhaton, tubtub nga ang espiritu nga wala sing gugma nagpaluto sang mabaskug nga rebok. Kinahanglan nga mapadaku sing bug-os ang iya plano, agud nga ang ila matuud nga kinaugali kag mga tinutuyo makita sang tanan. Si Lucifer, subung nga amo sia, ang hinaplas nga kerubin, ginbayaw sing mataas; ginhigugma sia sing daku sang langitnon nga mga tinuga, kag ang iya influensia sa ila mabaskug. Ang pagbulut-an sang Dios nagasakup dili lamang sa mga pumuluyo sang langit, kondi man sang tanan nga mga kalibutan nga Iya gintuga; kag si Satanas naghunahuna nga kon madala niya ang nga manugtunda sa langit sa pagrebok, madala man niya ang iban nga mga kalibutan. Iya nga ginpahayag sing makinaadmanon ang butang nga naayon sa iya, nga gingamit ang mga butig kag daya sa pagtigayon sang iya mga tinutuyo. Ang iya gahum sa paglimbong tama kadaku kag bangud sa pagsaput sang iya kaugalingon sang saput sang kabutigan nakadaug sia sing bentaha. Bisan pa ang masinulondon nga mga manugtunda dili makahangup sing bug-os sang iya karakter, okon makakita kon sa diin nagapadolong ang iya pahito.

Si Satanas pinadunggan sing mataas, kag kay ang tanan niya nga mga buhat ginsaputan sang tinago, hanti maiwat ang pagpahayag sa nga manugtunda sang matuud nga kinaugali sang iya buluhaton. Tubtub nga magtubu sia sing bug-os, ang sala dili magapahayag sang

iya pagkalaut. Sumugod niyan, wala sia sing duug sa uniberso sang Dios, kag ang mga balaan nga mga tinuga wala gid sing dinahumdahum sang iya kinaugali kag pagkalaut. Dili sila makahangup sang makangilidlis nga maabutan nga pagapatubason sa pagsikway sang langitnon nga kasogoan.

Si Satanas sa ginsuguran nagtago sang iya buhat sa idalum sang pagpahayag nga sia masinulondon sa Dios. Nag-angkon sia nga nagatinguha sia sa pagpauswag sang kadungganan sang Dios, sa pagpalig-on sang Iya pagbulut-an, kag sang kaayohan sang tanan nga mga pumuluyo sa langit. Samtang nagapasulud sia sang pagkadikontento sa painoino sang mga manugtunda sa idalum niya, iya ginpahayag sing makinaadmanon, nga nagapangita sia sa paghukas sang pagkadikontento. Sang iya pagpamilit nga ang mga pagbaylo dapat himoon sa pagsolondan kag sa mga kasogoan sang pagbulut-an sang Dios, ini ginhimo sa idalum sang butig nga pagpamalibad nga ginakinahanglan sila agud sa pagpadayon sang paghiusa sa langit.

Sa Iya pag-alima sang sala, ang Dios makagamit lamang sang katarungan kag kamatooran. Si Satanas sarang makagamit sang dili magamit sang Dios—ang paganyat kag ang paglimbong. Nagtinguha sia sa paghimutig sang polong sang Dios, kag iya nga ginpahayag sing sayup ang Iya plano sa pagbulut-an sa atubangan sang mga manugtunda, nga iya ginaangkon nga ang Dios dili matarung sa paghimo sing mga kasogoan kag mga solondan sa mga pumuluyo sa langit; nga sa Iya pagkinahanglan sa mga tinuga Niya nga magpasakup kag magtuman sila sa Iya, nagatinguha lamang Sia sa pagpakataas sang Iya kaugalingon. Busa kinahanglan nga ipakita sa atubangan sang mga pumuluyo sa langit, subung man sa tanan nga mga kalibutan, nga ang pagbulut-an sang Dios matarung, kag ang Iya sogo himpit.

Wala sapayan nga ginatapatan nga dili na sia makapabilin sa langit, ang walay Katubtuban nga Kaalam wala pa maglaglag kay Satanas. Sanglit kay ang pag-alagad sa gugma amo lamang ang ginabaton sang Dios, ang pagpasakup sang Iya mga tinuga dapat nga magtungtung sa pagkilala sang Iya pagkatarung kag pagkamahigugmaon. Ang mga pumuluyo sa langit kag sang iban nga mga kalibutan, tungud kay dili mga handa sa paghangup sang kinaugali okon sang maabutan sang sala, wala pa man sadto makatalupangud sang pagkatarung kag kalooy sang Dios sa paglaglag sa kay Satanas. Kon abi nga gindula sia gilayon sa pagkabuhi, sila magaaalagad sa Dios sa kahadluk, sa baylo sa gugma. Ang influensia sang manugdaya wala unta malaglag sing bug-os, ang espiritu sang rebok wala unta napanas sing himpit. Ang kalautan dapat tugutan sa paggulang. Tungud sa kaayohan sang uniberso sa walay katubtuban nga panag-on, si Satanas dapat sa pagpakita sing bug-os sang iya mga palatukuran, agud nga ang iya mga panumbong batok sa langitnon nga pagbulut-an makita sa ila matuud nga kapawa sang tanan nga mga tinuga, agud nga ang katarung kag ang kalooy sang Dios kag ang pagkadili maliwan sang Iya kasogoan mapahamtang sa gihapon nga dili gid mapangduhaduhaan.

Ang pagrebok ni Satanas mangin-isa ka leksyon sa uniberso sa tanan nga panag-on nga palaabuton, isa ka dayon nga pamatuud sang kinaugali kag makahalangawa nga patubas sang sala. Ang pagpanghikot sang pagginahum ni Satanas, ang iya patubas sa mga tawo kag sa mga manugtunda, magapakita kon ano ang mabunga sang pagsikway sang langitnon nga kagamhanan. Magapamatuud sia nga sa pagpadayon sang pagginahum sang Dios kag sang Iya kasogoan, nagasandig ang kaayohan sang tanan nga mga tinuga nga Iya ginhimo. Busa ang maragtas sining makangilidlis nga inagihan sa pagrebok mangin amo ang dayon nga bantay sa tanan nga mga balaan nga mga manugtunda, sa pagpugung sa ila nga dili malimbongan nahanungud sang kinaugali sang paglapas, sa pagluas sa ila gikan sa paghimo sing sala kag sa pag-antus sang iya silot.

Sing tingub, si Satanas kag ang iya mga kasoldadosan nagbutang sang pamasol sang ila pagrebok sing bug-os sa kay Kristo nga nagasiling nga kon wala sila pagsawaya, wala sila untani magrebok. Busa sa ila katig-a kag kakahas sa ila pagkadilimasinulondon, nga nagatinguha sa walay kapuslanan sa pagbungkag sang pagbulut-an sang Dios, apang nagapasipala sa pag siling nga wala sila sayup sa ila kaugalingon sang sila ang ginapigos sang gahum nga mapigoson, ang pangolo nga manugrebok kag ang tanan nga umalapin niya sa katapusan ginsobol gikan sa langit.

Ang amo man nga espiritu nga nanginkabangdanan sang rebok sa langit, amo man ang nagapabaskug sang rebok sa duta. Si Satanas nagapadayon sa mga tawo sang amo man nga mga padugi nga iya gingamit sa mga manugtunda. Ang iya espiritu sa karon nagahari sa mga inanak sang mga dili matinumanon. Subung sa iya, nagapangita sila sa pagbungkag sang gahum sang kasogoan sang Dios, kag nagasaad sa tawo sing kahilwayan bangud sa paglapas sang Iya mga tulumanon. Ang pagsabdong sang sala sa gihapon nagapukaw sang espiritu sa pagdumut kag pagkamabinatokon. Sang madala sa painoino ang balita sang Dios sa pagpaandam, si Satanas nagtuytuy sa mga tawo sa pagpakamatarung sang ila kaugalingon, kag sa pagpangita sang kaawa sang iban sa ila sa pagpadayon sa sala. Sa baylo sang pagbolong sang ila mga sayup, nagpatubu sila sing kaakig batok sa manugsabdong, subung abi nga sia amo gid ang kabangdanan sang kaiwatan. Sumugud sa mga adlaw sang matarung nga si Abel tubtub sa aton panag-on, ina amo ang espiritu nga ginapakita sa sadtong magapangahas sa pagtagudili sang sala.

Apang ang Walay Katubtuban nga Dios sa Iya kaugalingon nagbantala sang Iya karakter: "Jehoba, Jehoba, Dios nga maloloy-on kag mahinuklogon, inanay sa kaakig, kag bugana sa kalooy kag sa kamatooran; nga nagatigana sing kalooy tubtub sa linibo ka kaliwatan, nga nagapatawad sang kalautan, kag sang pagkamalalison, kag sang sala, kag nga indi magkabig sa malalison nga walay sala."[5] Sa pagtabug sa kay Satanas gikan sa langit, ang Dios nagbantala sang Iya katarungan, kag apinan ang dungug sang Iya lingkoran nga harianon. Apang sang nagpakasala ang tawo bangud sa pagpanugyan sa mga daya sining espiritu nga nagsikway sang palatukuran, ang Dios naghatag sing kasanagan sang Iya gugma bangud sa pagpanugyan sang Iya lamang bugtong nga Anak sa pagpanginmatay sa nahulog nga kaliwatan. Ang karakter sang Dios napahayag sa pagpanumbas. Ang labing Baskug nga pagbais sa krus nagapahayag sa bug-os nga uniberso nga ang dalanon sa sala nga ginpili ni Lucifer dili sa bisan ano nga bagay mapabangud sa pagbulut-an sang Dios.

Si Satanas amo ang nagbuyok sang kalibutan sa pagsikawy sa kay Kristo. Ang punoan sang kalautan naggamit sang tanan niya nga gahum kag kalalang sa paglaglag kay Jesus; tungud kay iya nakita nga ang kalooy sang Manluluwas kag ang gugma, ang Iya kaawa kag ang Iya pagkamahinoklogon nagpahayag sa kalibutan sang karakter sang Dios. Si Satanas nagasumpong sa tanan nga matarung nga ginapakita sang Anak sang Dios, kag naggamit sa mga tawo subung nga iya mga galamiton sa pagpuno sang kabuhi sang Manluluwas sing mga alantuson kag kasubu. Ang limbong kag ang butig nga iya ginamit sa pagsablag sang buluhaton ni Jesus, ang dumut nga ginpahayag bangud sa mga inanak sang dili matinumanon, ang iya mapintas nga panumbong batok sa Iya, Sia nga ang Iya kabuhi amo ang isa nga wala maangayi sa

kaayo, tanan nagtubu gikan sa madalum nga pagtimalus. Ang tinago nga kalayo sang kahisa kag malain nga handum, dumut kag pagtimalus, naglupok sa Kalbaryo batok sa Anak sang Dios, sang nagatamud ang bug-os nga langit sa talan-awon sa mahipus nga kahangawa.

Sang natapus ang daku nga pag-antus, si Kristo nagsaka sa kahitaasan, nga nagdumili sang pagsimba sang mga manugtunda tubtub nga napahayag Niya ang pangabay, "Buut Ko, nga yadtong nga gintugyan Mo sa Akon, kon diin Ako, didto man sila kaupod Nakon."[6] Niyan sa dili masaysay nga gugma kag gahum nagbalik ang sabat gikan sa lingkoran nga harianon sang Amay, "Kag pagsimbahon Sia sang tanan nga nga manugtunda sang Dios."[7] Wala sing isa ka dagta nga nabilin sa kay Jesus. Ang Iya pagpaubus natapus, ang Iya pag-antus nahimpit, nahatag sa Iya ang isa ka ngalan nga labaw sa tanan nga ngalan.

Karon ang sala ni Satanas nagpahayag nga wala sing balibad. Napakita niya ang iya matuud nga ugali subung nga butigon kag mamomono. Nakita nga ang amo gid nga espiritu nga iya gingahum sa nga anak sang tawo, nga yara sa idalum sang iya kagamhanan, iya unta napakita kon abi gintugutan sia sa paggahum sa nga pumuluyo sa langit. Iya nga gin-angkon nga ang paglapas sang kasogoan sang Dios magadala sing kahilwayan kag pagpakataas; apang nakit-an nga nagpatubas sia sang pag-ulipon kag kahuluy-an.

Ang butig nga nga sumbong ni Satanas batok sa diosnon nga karakter kag pagbulut-an, ginpahayag sa ila matuud nga kapawa. Ginsumbong niya ang Dios nga nagatinguha lamang sa pagpataas sang Iya kaugalingon sa Iya pagkinahanglan sang pagpasakup kag pagkamatinumanon sang Iya nga tinuga, kag nagpahayag nga sang nagapatuman gid ang Manunuga sang pagdumili sa kaugalingon gikan sa iban, Sia Iya wala nagadumili sa Iya kaugalingon kag wala man nagaantus. Karon nakit-an nga tungud sa kaluwasan sang nahulog kag makasasala nga katawohan, ang Gumalahum sang uniberso nakahimo sang labing daku nga pag-antus nga mahimo sang gugma; tungud kay "ginpasag-uli sang Dios ang kalibutan sa Iya kay Kristo."[8] Nakit-an man, nga samtang si Lucifer nagbukas sang gawang sa pagpasulud sang sala, bangud sa iya handum sang dungug kag paggahum sing labaw, agud nga ang sala malaglag, si Kristo nagpaubus sang Iya kaugalingon, kag nagmatinumanon tubtub sa kamatayon.

Ang kamatayon ni Kristo amo ang katarungan tungud sa tawo nga dili madaug. Ang silot sang kasogoan nahulog sa Iya —Sia nga kaangay sang Dios, kag ang tawo hilway sa pagbaton sang katarungan ni Kristo, kag bangud sa kabuhi sa pag-antus kag pagpaubus, magadaug sia sang gahum ni Satanas, subung nga nagdaug ang Anak sang Dios. Busa ang Dios matarung, kag manugpamatarung sa tanan nga magtoo sa kay Jesus.

Apang dili lamang sa paghikot sang kaluwasan sang tawo nga nagkari si Kristo sa duta sa pag-antus kag sa pagpangimatay. Nagkari Sia sa "paghimo sang . . . kasogoan nga daku" kag "halangdon."[9] Dili lamang nga ang mga pumuluyo sini nga kalibutan magkabig sang kasogoan subung nga kinahanglan kabigon; kondi nga igapakita sa tanan nga kalibutan sa uniberso nga ang kasogoan sang Dios dili mabaylohan. Kon ang iya ginaangkon sarang masikway, niyan ang Anak sang Dios walay kinahanglan sa pagtugyan sang Iya kabuhi sa pagtumbas sang paglapas sa iya. Ang kamatayon ni Kristo nagpamatuud nga ina dili maliwan. Kag ang pag-antus nga tungud sa iya ang gugma nga walay katapusan nagtulod sa Amay kag Anak, agud nga matubus ang mga makasasala, nagapahayag sa tanan nga uniberso—nga wala na, luwas sini nga plano sa pagtumbas ang sarang makahimo—nga ang katarungan kag ang kalooy amo ang sadsaran sang kasogoan kag pagbulut-an sang Dios.

Sa katapusan nga paghikot sang paghukom, makita nga wala sing ginabangdanan sang sala nga nagapabilin. Kon ang Hukom sang bug-os nga duta magapangayo sing sabat sa kay Satanas, "Ngaa nagrebok ikaw batok sa Akon, kag kawaton sa Akon ang mga sinakup sang Akon ginharian?" ang gintunaan sang kalautan dili makahatag sing balibad. Ang tagsatagsa ka baba pagapunggan, kag ang bug-os nga kasoldadosan sang rebok dili makatingug.

Ang krus sa Kalbaryo, samtang nagapahayag nga ang kasogoan dili maliwan, nagabantala sa uniberso nga ang bayad sang sala amo ang kamatayon. Sa katapusan nga singgit sang Manluluwas, "Himpit na," ang agoniyas sa kamatayon ni Satanas ginbagting. Ang daku nga sumponganay nga nagpadayon sing madugay niyan natapatan, kag ang katapusan nga pagpanas sang kalautan nalig-on. Ang Anak sang Dios nag-agi sa gawang sang lulubngan, agud nga, "tungud sang kamatayon paglaglagon Niya ang may gahum sa kamatayon, nga amo ang yawa."[10] Ang handum ni Lucifer sa pagpataas sang iya kaugalingon nagtuytuy sa iya sa pagsiling, "pagbayawon ko ang lingkoran nga harianon sa ibabaw sang mga kabitoonan sang Dios. . . . Magapakaangay ako sa Labing Mataas." Ang Dios nagsiling "Ginhimo Ko ikaw nga abo sa ibabaw sang duta, . . . kag wala ka na sa gihapon."[11] Kon magabut "ang adlaw nga masingkal subung sang isa ka dapug, . . . ang tanan nga mga palabilabihon, kag bisan sin-o nga nagahimo sang kalainan mangin-alikabo; kag ang adlaw nga magaabut, magadabdab sa ila, siling ni Jehoba sang Sebaot, sa bagay nga indi magabilin sa ila bisan gamut bisan sanga."[12]

Ang bug-os nga uniberso manginsaksi sa kinaugali kag patubas sang sala. Kag ang pagtapus sa iya sing bug-os, nga sa ginsuguran magadala sing kahadluk sa mga manugtunda kag kahuluy-an sa Dios, karon magaapin sang Iya gugma kag magapalig-on sang Iya dungug sa atubangan sang uniberso sang mga tinuga nga nagakahamuut sa paghimo sang Iya kabubut-on, kag sa ila tagiposoon yara ang Iya kasogoan. Dili nagid sa liwan magapakita ang kalautan. Ang siling sang polong sang Dios, "Ang kalisdanan indi magatindug sing makaduha."[13] Ang kasogoan sang Dios, nga ginpakahuy-an ni Satanas subung nga singkaw sang kahiolipnan, pagapadunggan subung nga kasogoan sang kahilwayan. Ang tinilawan kag naaprobahan nga mga tinuga dili nagid liwan mapahalin sa pagpasakup sa Sadtong ang Iya karakter napahayag sing bug-os sa atubangan nila subung nga dili matungkad nga gugma kag walay katubtuban nga kaalam.

1. 1 Juan 3:4.
2. Kolosas 1:16.
3. Ezekiel 28:12-15, 17.
4. Ezekiel 28:6; Isaias 14:13, 14.
5. Ekxodo 34:6, 7.
6. Juan 17:24.
7. Hebreinhon 1:6.
8. 2 Korinto 5:19.
9. Isaias 42:21.
10. Hebreinhon 2:14.
11. Isaias 14:13, 14; Ezekiel 28:18, 19.
12. Malakias 4:1.
13. Nahum 1:9.

FOR FURTHER INFORMATION AND LITERATURE PLEASE CONTACT:

You have just read all or most of ***chapter 29*** from the book, *The Great Controversy*, in the ***Panayan Language***
This chapter, other chapters, and part or all of the entire book are available on special order in quantity amounts in 23 languages

PRINTED BY:
TRAIL GUIDES - BOX 300, ALTAMONT, TN 37301 USA

ANG IGLESIA SA ROMA

ANG PINADALA nga si Pablo sa iya ikaduha nga sulat sa mga taga-Tesalonika nagsiling nga ang adlaw ni Kristo dili magaabut, "kon indi sing una mag-abut ang pagkaholog, kag nga ikapahayag ang tawo sang sala, ang anak sang kapahamakan, nga nagasumpong, kag nagapakaibabaw sa tanan nga ginatawag nga dios, kon nga ginasimba; tubtub nga magalingkod sa simbahan sang Dios, nga nagapakadios."[1] Kag labut pa ang pinadala nagapaandam sa iya nga kauturan nga "ang tinago sang pagkatampalasan, nagapanghikot na."[1] Bisan pa sa sadtong una nga mga dag-on nakit-an niya, nga nagapasulud sa iglesia, ang mga kasaypanan nga magaaman sang dalan sa pagtubu sang papanhon.

Sing amat-amat, sa tago kag inanay anay sing una, kag niyan ginpadayag, sang nagtubu na ang iya kusug kag gindaug niya sa paggahum ang painoino sang mga tawo. ang tinago sang pagkatampalasan nagpadayon sang iya malimbongon kag mapasipalahon nga pagpanghikot. Daw sa wala matalupangdi nga ang pamatasan sang mga pagano nakasulud sa iglesia nga Kristohanon. Ang espiritu sang pagpakigkatipan kag pagpasugut nag-untat sing mga pila ka dag-on bangud sang mabaskug nga paghingabut nga ginbatas sang iglesia sa idalum sang paganismo. Apang sang nag-untat ang paghingabut, kag ang pagtoloohan Kristohanon nakasulud sa mga hulut kag mga palasyo sang mga hari, ginbayaan sang iglesia ang pagkamapinaubuson nga kabunayag ni Kristo kag sang Iya mga pinadala kag nagsunod sa kadayawan kag bugal sang mga pari kag mga gumalahum nga paganhon; kag sa baylo sang mga ginakinahanglan sang Dios, ila nga gin-ilis ang mga teorea kag mga pinalatonlaton sang mga tawo. Ang pagliso ni Konstantino sa ngalan lamang, sang nahauna nga bahin sang ikap-at ka siglo, gintunaan sang daku nga pagkinalipay; kag ang kalibutan, nga napasaputan sang dagway sang katarungan, naglakat pasulud sa iglesia. Ang paganismo nga nagpahayag nga daw sa madula, nanginmandadaug. Ang iya espiritu naggahum sang iglesia. Ang iya mga pagtolon-an, mga hilikuton sa pagsimba, kag pagkababaylan gin-impon sa pagtolon-an kag pagalagdan sang mga nagapakasunulonod ni Kristo.

Ini nga katipan sa tunga sang paganismo kag sang Kristianismo nagpatubas sang pagtubu sang "tawo sang sala" nga ginpahayag sa tagna nga magapakig-away kag magabayaw sang iya kaugalingon labaw sa Dios.

Si Satanas nagtinguha anay sa pagpakigkatipan sa kay Kristo. Nagpalapit sia sa Anak sang Dios sa kahanayakan sa pagsulay, kag ginpakita niya sa Iya ang tanan nga mga ginharian sang kalibutan kag ang iya kahimayaan, kag nagsaad nga iya ihatag ini nga tanan sa Iya kon pagkilalahon lamang Niya ang pagkalabaw sang hari sang kadudulman. Si Kristo nagsabdong sa makahas nga manunulay, kag subolon sia. Apang si Satanas nakaagum sing daku nga pagdaug sang iya paghikot sang amo man nga pagsulay sa tawo. Agud maagum ang manggad sa kalibutan kag dungug, ang iglesia nabuyok sa pagpangita sang kahamuut kag sa pagbulig sang mga dalagku nga mga tawo sa duta. Nahibal-an ni Satanas sing maayo nga ang Balaan nga Kasulatan magapatakus sa tawo sa paghangup sang iya mga daya kag magapalig-on sa ila sa pagtindug batok sa iya gahum. Bangud sa amo nga Polong ang Manluluwas sang kalibutan nakatindug batok sa iya. Sa tagsa ka pagsulay, si Kristo magapakita sang taming sang walay katubtuban nga kamatooran, sa pagsiling, "Nasulat na." Sa tagsa ka polong sang kaaway, Iya nga ginapanagang ang kaalam kag ang gahum sang Polong. Agud nga mapadayon ni Satanas ang iya paggahum sa tawo, kag mabangon ang gahum nga tawohanon, dili niya sila tugutan sa paghibalo sang mga Kasulatan. Ang Biblia nagtib-ong sa Dios, kag nagabutang sa mga katawohan sa ila matuud nga kahimtangan; busa ang iya balaan nga kamatooran kinahanglan nga tagoon kag dulaon. Ini nga paagi sang katarungan ginsunod sang iglesia Romana. Sa sulud sang kapid-an ka gatus ka tuig ang paglapnag sang Biblia gindumilian. Ang mga tawo gindumilian sa pagbasa sa iya okon sa paghuput sa ila mga puluy-an, kag ang mga pari kag mga prelado nga walay palatukuran amo ang nagapanaysay sang iya mga pagtolon-an sa pagapin sang ila ginapanudlo. Ang papa nalambutan nga daw kinilala sa tanan nga kalibutan subung nga salili sang Dios sa duta, nga binugnaan sing gahum sa ibabaw sang iglesia kag sang estado.

Tungud kay nakuha ang manugpahayag sang sayup, si Satanas nagpangabudlay suno sa iya kabubut-on. Ang tagna nagasiling nga ang papanhon "magahunahuna sa pagliwan sang dag-on kag sang kasogoan."[2] Ini nga buluhaton dili mahinay tinguhaan nga paghimoon. Sa paghatag sa mga nagliliso gikan sa paganismo sing isa ka tal-us sa ila pagsimba sa mga larawan kag sa sina nga bagay mapauswag ang ila sinalimpapaw nga pagbaton sang pagka-Kristohanon, ang pagsimba sa mga larawan kag sa mga relikyas ginpasulud sing amat-amat sa panimbahon nga Kristohanon. Ang sogo sang konsilyo heneral sang olehi nagpalig-on sining panimbahon sa diosdios.

Ang espiritu sa pagpasugut sa paganismo nagbukas sang dalan sa dayon nga pagsikway pagid sang kagamhanan sang Langit. Si Satanas, nga nagapangabudlay bangud sa dili balaan nga mga pangolo sang iglesia, nagatinguha sa pagbaylo man sang ikap-at nga sogo, kag tinguhaan sa pagwala ang dumaan nga adlaw nga inugpahuway, ang Sabado,[3] ang adlaw nga ginpakabalaan sang Dios,[4] kag sa baylo niya bayawon ang adlaw nga ginbantayan sang mga pagano subung nga "ang balaan nga adlaw sang adlaw" (*venerable dia del sol*).[5] Ini nga pagbaylo wala anay paghimoa sa dayag. Sa nahauna nga mga ginatus ka mga tuig ang matuud nga Sabado ginbantayan sang tanan nga mga Kristohanon. May kaimon sila sa sini sa kadunggan sang Dios, kag sanglit ila ginatoohan nga ang Iya mga sogo dili maliwan, ginbantayan nila sing maimon ang pagpakabalaan sang iya mga tulumanon. Apang sa labing daku nga kalalang si Satanas nagpanghikot sa iya mga galamiton sa pagtuman sang iya tuyo. Agud nga ang mga tawo magtalupangud sang Domingo, ila ginhimo ini su-

bung nga adlaw sang piesta sa kadunggatan sang pagkabanhaw ni Kristo. Ang nga buluhaton sa pagtoloohan ila nga ginhimo sa sini nga adlaw; apang ila pa gihapon sia ginakabig nga adlaw sa pagpanglingawlingaw, ang Sabado ginabantayan pa gihapon sing may pagkabalaan.

Agud sa pag-aman sang dalan sa buluhaton nga iya gintinguhaan sa paghimo, si Satanas nagmando sa mga Judio sa wala pa makakari si Kristo, sa paglulan sang Sabado sing labing matul-id nga mga tulumanon, sa sina nga bagay ang pagtuman sa iya nangin isa ka lulan nga mabug-at. Karon, agud nga makapamentaha liwan sia sa butig nga kapawa nga iya ginpatalupangud sa tawo, gintamay naman niya kag tawgon nga ini iya sang mga Judio nga tulumanon. Sang nagpadayon ang kalabanan nga mga Kristohanon sa pagbantay sang Domingo subung nga isa ka mahimayaon nga piesta, gindumalahan niya sila, agud mapakita ang ila dumut sa tulumanon sang mga Judio, sa paghimo sang adlaw nga Sabado, subung nga adlaw sa pagpuasa, adlaw sang kasulub-an kag kadudulman.

Sa pagsugud sang ikap-at ka siglo, si Emperador Konstantino nagbantala sing sogo sa paghimo sang Domingo nga isa ka piesta sang tanan nga mga tawo sa bug-os nga ginharian sang Roma.[5] Ang kaadlawan sang adlaw (dia del sol) gintahud sang iya mga sumulonod nga pagano, kag ginpadunggan sang mga Kristohanon; tuyo sang Emperador ang pagtingub sang butang nga ginabaisan sang paganismo kag sang Kristianismo. Ginpilit sia sa paghimo sini sang mga obispo sang iglesia, kag ini sila, sang tinubuan sing handum kag sing kauhaw sang gahum, naghunahuna nga kon isa lamang ka adlaw ang pagbantayan sang mga Kristohanon kag sang mga paganhon, ini magatuytuy sa mga pagano sa pagbaton sa ngalan lamang sang pagtoloohan Kristohanon kag sa sina nga bagay mapatubu ang gahum kag himaya sang iglesia. Apang bisan madamu sang mga mahadlukon sa Dios nga mga Kristohanon nabuyok sing amat-amat sa pagkabig sa Domingo nga may pagkabalaan ginbantayan nila gihapon ang matuud nga Sabado subung nga ginpakabalaan sang Ginoo, kag bantayan kag tumanon siling sa ikap-at ka sogo.

Ang amay sang mga madaya wala makatapus sang iya buluhaton. Nagtapat sia sa pagtipon sang mga Kristohanon sa kalibutan sa idalum sang iya hayahay, kag sa paggamit sang iya gahum bangud sa iya tululinan, bugalon nga papa nga nagapakasalili ni Kristo. Bangud sa mga pagano nga nagliliso lamang sing hapaw, sa mga mahinandumon nga prelados, kag mga mahigugmaon sang kalibutan nga mga sumulonod sang iglesia, natuman niya ang iya nga katuyuan. Dalagku nga mga konsilyo ang nahimo sa ti-on kag ti-on, nga sa iya ang mga mataas nga pangolo sang iglesia nagkatipon gikan sa tanan nga bahin sang kalibutan. Kag daw sa tagsa ka konsilyo ang adlaw nga Sabado[6] nga gintukud sang Dios ila nga ginatum-ok pa idalum kag ang Domingo ginpakataas. Sa sini nga bagay ang piesta sang mga pagano ginpadunggan subung nga tinukod nga langitnon, kag ang Sabado sang Biblia gintawag nga iya sang mga Judio, kag ang nagbantay sa iya ginhimalaut.

Ang labing daku nga manlalapas nakadangat sa pagpakaibabaw sang iya kaugalingon sa "ibabaw sang tanan nga ginatawag nga Dios, kon mga ginasimba."[7] Nagpangahas sia sa pagliwan sang amo lamang nga tulumanon sang langitnon nga mga sogo nga nagatudlo sa wala sing sayup sa tanan nga mga katawohan sa matuud kag buhi nga Dios. Sa ikap-at nga sogo, ginapahayag ang Dios subung nga Manumuga sang mga langit kag duta, kag sa amo nga bagay makilala nga lain sa tanan nga mga butig nga dios. Ang ikapito nga adlaw ginapakabalaan subung nga adlaw nga inugpahuway sa tawo sa pagpahanumdum sa iya sang mga buhat sa pagpanuga. Ina gintuyo sa paghuput gihapon sang buhi nga Dios sa atubangan sang hunahuna sang mga tawo subung nga tuburan sang kabuhi kag amo lamang ang pagatahoron kag pagasimbahon. Si Satanas nagtinguha sa pagpatalikud sa tawo gikan sa ila pagpakigkatipan sa Dios, kag sa dili pagtuman sa Iya mga sogo; busa iya gid ginhikot sing labi ang pagliwan sang ikap-at ka sogo nga nagatudlo sa Dios subung nga amo Sia ang Manumuga.

Sang ikan-uno ka siglo ang papanhon napatindug sing malig-on. Ang lingkoran sang iya gahum nalig-on sa siudad nga harianon kag ang obispo sa Roma amo ang ginhingalanan nga pangolo sa bug-os nga iglesia. Ang paganismo naghatag sing duug sa papanhon. Ang dragon naghatag sa sapat nga mapintas sang "iya gahum, kag ang iya lingkoran nga harianon, kag ang daku nga pagbulut-an."[8] Karon nagsugud ang 1260 ka nga tuig sa paghingabut sang nga papanhon nga gintagna sa mga tagna ni Daniel kag sa Bugna.[9] Ang nga Kristohanon ginpilit sa pagpili sa pagsikway sang ila pagkahanuut sa ila pagtoloohan kag batonon ang mga panimbahon sang papanhon kag ang iya nga tulumanon, okon ang pagdula sang ila kabuhi sa nga makangilidlis nga bilanggoan okon pag-antus sang kamatayon sa pandug, sa kalerohan okon sa kamut sang berdugo. Niyan natuman ang nga polong ni Jesus, "Kag pagaitugyan kamo sang inyo gid nga mga ginikanan, kag nga utod, kag nga kahimataan, kag nga abyan, kag igapapatay nila ang iban sa inyo. Kag pagadunitan kamo sang tanan bangud sa Akon ngalan."[10]

Ang paghingabut sa nga matutum nagbukas sing labi kasingkal sang sa nahauna, kag ang kalibutan nanginmalapad nga patag sa pagawayan. Sa sulud sang nga ginatus ka nga tuig ang iglesia ni Kristo nakakita sing dalangpan sa nga duug nga maduhum. Amo ining ginasiling sang manalagna: "Ang babae nagpalagyo pa kahanayakan, nga didto may isa sia ka duug, nga gin-aman sang Dios, agud nga pagsagdon sia didto sing isa ka libo duha ka gatus kag kan-uman ka adlaw."[11]

Ang pagsaka sang iglesia Romana sa gahum nagpat-in sang pamuno sang Maduluin nga Panag-on (*Dark Ages*). Sang nagatubu ang iya gahum, ang kadudulman nagadugang. Ang pagtoo nasaylo gikan sa kay Kristo, nga amo ang matuud nga sadsaran, pakadto sa papa sang Roma. Sa baylo sang pagsalig sa Anak sang Dios sa kapatawaran sang sala kag sang walay katubtuban nga kaluwasan, ang nga tawo nagdalangup sa papa, kag sa nga pari kag prelados nga iya ginhatagan sing gahum. Sila ginton-an nga ang papa amo ang ila dutan-on nga mananabang, kag nga wala sing makapalapit sa Dios kon dili bangud sa iya; kag labi pa, nga sia nagatindug sa duug sang Dios sa atubangan nila, busa dapat sia pagtumanon sing matul-id. Ang pagsayup sing bisan diutay lamang sa sini nga kinahanglan igo na nga kabangdanan sa paghatag sing labing mapait nga silot nga igahatag sa lawas kag kalag sa sadtong makasayup. Busa ang painoino sang mga tawo na patalikud sa Dios kag pinadangup sa makasasala nga tawo.

Yadto among nga adlaw sang katalagman sa iglesia ni

Kristo. Ang mga matutum nga manugdala sang hayahay pila lamang sila. Bisan nga ang kamatooran wala mabilin nga walay saksi, apang sa makadamu nga tion ang sayup kag ang kababaylan daw sa magadaug sing bug-os, kag ang matuud nga pagtoloohan daw sa madula sa duta. Ang balita nadula, apang nagtubu ang pagtoloohan sa dagway lamang, kag ang mga tawo ginlulanan sang mga mabug-at kag matul-id nga tulumanon.

Gintudloan sila, dili lamang sa pagtamud sa papa, subung nga ila mananabang, kondi sa pagsalig sa ila kaugalingon nga binuhatan sa katumbasan sang ila mga sala. Malawig nga pagpanlakatan, buhat sa pag-antus, pagsimba sa relikyas, pagpatindug sang mga iglesia, sang mga larawan, kag mga halaran, ang pagbayad sing madamu nga kuarta sa iglesia—ini kag ang iban pa nga kaangay-angay niya nga mga buhat ginhimo sa pagpabahaw sang kaakig sang Dios okon sa pagpahamuut sa Iya; subung abi nga ang Dios isa lamang ka tawo, nga magakaakig sa tagdiutay, kag maumpawan man kon hatagan sing mga halad kag buhat sa pagantus!

Ang kadulum daw nagalabi ka pitipit. Ang pagsimba sa mga larawan nagadugang. Ang mga kandila ginasindihan sa atubangan sang mga larawan, kag ang mga pangamuyo ginahalad sa ila. Sang ang mga pari kag ang mga obispo mga mahigugmaon sa mga kalipayan, mga mabinatyagon sa mod, kag mga madauton, magapaabut ka lamang nga ang nagasalig sa ila sa pagpabulig nagalulugdang sa pagkaignorante kag sa mga bisyo.

Ang isa liwan ka tikang sa pagpalabilabi nga papanhon ginhimo, sang si Papa Gregorio VII, sa ikanapulogisa ka siglo, nagbantala sang pagkahimpit sang Iglesia Romana. Sa tunga sang mga katarungan nga iya ginpahayag, amo ang isa nga nagahambal nga ang iglesia wala gid makasayup, okon magasayup, sono sa mga Kasulatan. Apang ini nga pag-angkon wala pag-upd sang mga pamatuud sang Kasulatan.

Ang masanag nga halimbawa sang mabangis nga karakter sining manug-apin sang pagkadimasinalaypon, makita sa iya mga ginhimo sa emperador sang Alemania nga si Enrique IV. Tungud kay wala magtahud sang kagamhanan sang papa, ini nga monarka gin-exkomulgar kag ginkuha sa iya lingkoran nga harianon. Sang hinadlukan sia sang pagsipak kag pagpahug sa iya sang iya mga prinsipe nga ginasuplot sang gahum papanhon sa pagrebok sa iya, si Enrique nagbatyag nga kinahanglan na lamang sia sa pagpakighidact sa Roma. Upod sang iya asawa kag isa ka matutum nga alagad, ginlakbay nila ang Alpes sa nagatungatunga ang tigtulugnaw, agud sa pagpaubus sang iya kaugalingon sa atubangan sang papa. Sang umabut sia sa kastilyo sa diin nagpakadto si Gregorio, gindala sia nga wala sing bantay sa nagowa nga plaza kag didto, nga tama katugnaw, sa walay tabon nga olo kag walay hapin nga mga tiil, kag sa panapton nga makalolooy, naghulat sia tubtub mapahanugutan sa pagpalapit sa atubangan sang papa. Wala tubtub ugaling nga nakapuasa kag nakatuad sia sing tatlo ka adlaw, nga nagsugut ang papa sa pagpatawad sa iya. Bisan pa gani yadto nahimo sa kondisyon nga ang emperador maghulat sang pahanugut sang papa ugaling magsuklub sia sang iya insignia kag magkuha sang iya gahum nga harianon. Kag si papa Gregorio sa daku nga bugal tungud sang iya pagdaug, nagpabantug nga iya katungdanan ang pagpaubus sang bugal sang mga hari.

Daw ano kaathag ang ginkalainan sang bugal sadtong malaut nga papa kon ipaangay sa pagkalolo kag pagkahumok ni Kristo, nga nagapahayag sang Iya kaugalingon subung nga nagapakilooy nga pagpasudlon sa gawang sang tagiposoon, agud nga makadala Sia sing kapatawaran kag sing paghidact, kag nagtudlo sa Iya mga pinadala nga "bisan sin-o sa inyo nga buut mangin-una, mangin-ulipon sia ninyo."[12]

Ang nagsolonod nga mga ginatus ka tuig nakagsaksi sang dayon nga pagtubu sang kasaypanan sa mga pagtolon-an nga ginapagowa sa Roma. Bisan sa wala pa mapalig-on ang papanhon, ang mga pagtolon-an sang mga pilosopo nga pagano gintalupangud kag nakakuha na sing mataas nga influensia sa iglesia. Madamu sang mga nagapalahayag nga daw nagliliso ang nagapanghawid gihapon sa mga pagtolon-an sang pilosopo nga paganhon, kag dili lamang ginaton-an sing dayon sa ila kaugalingon, kondi ginapamilit pa sa iban agud sa pagpalambut sang ila influensia sa tunga sang mga pagano. Malain gid nga mga sayup ang napasulud sa pagtoloohan nga. Kristohanon. Ang labaw sa ila tanan amo ang pagtoo sa kinaugli nga pagkadilimamalatyon sang tawo kag nga kon sia ang mamatay may painoino gihapon. Ini nga mga pagtolon-an amo ang gintukuran sang Roma sang pag-ampo sa mga santos kag sa pagsimba sa kay birhen Maria. Gikan sa sini naglutaw man ang ereles nga pagtolon-an sang walay katubtuban nga pagsakit sa makasasala, nga gin-impon sing una sa pagtoloohan nga papanhon.

Niyan ang dalan naaman sa pagpasulud sang isa pa ka tinukod nga paganismo, nga ginatawag sang Roma nga purgatoryo, kag iya nga gingamit sa pagpahug sa mga mapinatipanihon kag babaylanon nga kadam-an. Sa sini nga erehiya ginasugid nga may isa ka dung nga sililotan sang kalag sadtong dili gid takus sang walay katapusan nga pagkatagudili tungud sang ila sala, kag halin dira, kon sila na ang matinloan sang ila kahigkuan, pagatugutan sila sa pagsulud sa langit.

Isa pagid ka pahito ang ginhimo agud makapamentaha ang Roma sa mga kahadluk kag mga bisyo sang iya mga sumulunod. Ini gindugangan sang indulgensia. Ang bug-os nga kapatawaran sang sala, sala sa nagligad, sa karon, kag sa palaabuton, kag paghuklas sa tanan nga mga kasakitan kag silot nga mahanabu, ginasaad sa tanan nga magpalista sa pag-apin sa papa sa iya pagpakig-away sa pagpalapad sang iya umalagi nga ginharian, sa pagsilot sa sadtong iya mga kaaway, okon pagdula sadtong magpangahas sa pagpanghiwala sang iya gahum nga espirituhanon. Ang mga tawo gintudloan man nga bangud sa pagbayad sing pilak sa iglesia maluwas nila ang ila kaugalingon gikan sa sala, kag mahubaran man ang kalag sang ila mga minatay nga nga abyan nga yara sa manugsilot nga kalayo.

Ang tulumanon sa Biblia nahanungud sa Balaan nga Panihapon sang Ginoo ginbaylohan sang makidiosdioson nga pamisa. Ang mga pari nagapakasarang sa pagbaylo sang tinapay kag alak sa matuud gid "nga lawas kag dugo ni Kristo."[13] Nagaangkon sila sa dayag sing gahum sa pagtuga sa Dios, ang Manunuga sang tanan nga butang.

Ang papanhon nahimo nga manuglupig sang kalibutan. Ang mga hari, kag mga emperador nagluhod sa sogo sang papa sa Roma. Ang kapalaran sang tawo sa karon kag sa walay katubtuban, daw yara sa idalum sang iya gahum. Sa sulud sang mga ginatus ka mga tuig ang pagtolon-an sang Roma ginbaton kag gintuman sing malapad, ang iya

mga tulumanon ginahikot sa daku nga pagtahud, ang iya mga piesta ginbantayan sing malapad. Ang iya mga kaparian ginapadunggan kag ginasagud sing maalwanon. Kutub sadto wala na makadangat ang iglesia Romana sang amo ka daku nga pagkataas, pagkadaku, okon gahum.

Apang "ang kahingudtohan sang papanhon tunga'ng gab-i sang kalibutan."[14] Ang Balaan nga Kasulatan halus mahibaloan, dili lamang sang mga tawo kondi sang mga pari man. Sanglit nakuha ang sogo sang Dios, nga talaksan sang pagkamatarung, ila nga gingamit ang gahum sa wala sing dulunan, kag ginabuhat ang mga bisyo sa wala sing pugungpugung. Sa sulud sang mga pila ka mga gatus ka tuig ang Europa wala mag-uswag sa kaalam, sa mga artes, kag sa sibilisasyon. Ang pagpalamatay nagabut sa mga Kristohanon sa moral kag sa painoino.

Ang kahimtangan sang kalibutan sa idalum sang gahum nga Romanhon nagapahayag sang labing kalahadlukan kag igo nga pagkatuman sang mga polong sang manalagna nga si Oseas: "Ginlaglag ang Akon banwa, kay kulang sia sing pagkilala. Tungud kay ginsikway mo ang pagkilala, pagasikwayon Ko man ikaw. . . .tungud kay ginkalimutan mo ang kasogoan sang imo Dios, Ako man magakalipat sa imo mga anak." "Kay walay kamatooran, bisan bugay, bisan pagkilala sa Dios, sa duta. Wala na kondi ang pagsumpa lamang sing butig, pagbutig, pagpatay, pagpangawat kag pagpakighilawas; ginahimo nila ang paglugus, kag ang dugo nga naula nagasulunggo sa dugo."[15] Ini amo ang pattubas sang pagdula sang polong sang Dios.

1. 2 Tesalonika 2:3, 4, 7.
2. Daniel 7:25.
3. *Paanag*: Ang polong "adlaw nga inugpahuway" sa ikap-at nga sogo sang Dekalogo (Eksodo 20:8-11) kag sa Iban nga bahin sang Balaan nga mga Kasulatan sing sibu ginabasa "adlaw nga Sabado" sa texto nga Hebreinhon. Isa lai ka kamatooran sang maragtas nga nasayoran sing masyo nga sang mga tinawo sang Dios nagbantay sang Sabado, ang ikapito nga adlaw sang semana, sa panagsan sang Biblia. Tungud sini nga katurungan, sa gihapon ginatawag naton ang ikapito nga adlaw sang semana nga *Sabado* sa ston Pilipino nga mga kambal. Ining ngalan "Sabado" nagkari sa ston gikan sa kambal nga Kinatsila. Dagway sia sa Kinatsila sang ngalan nga Latin Sabbatum, nga amo ang paagi sang mga Romanhon sa pagmitlang sang polong sa Hebreinhon *Shabbath*.
4. Genesis 2:2, 3.
5. *Paanag*: Sang Marso 7, 1. K. 321, si Konstantino, ang emperadu sang Roma, nagtukud sang nahauna nga ka sogoan sang banwa natungud sa Domingo nga ginsulat sa manggas. Mabasa sia sa masonod: "Si Konstantino, Emperador nga si Agosto, sa kay Helpidior: Sa talaborom nga adlaw sang Adlaw, tuguti nga ang mga mahistrado kag ang mga tawo nga nagapuluyo sa mga siudad magpahuway, kag tuguti nga ang tanan nga palangabudlayan paguikpan. Apang sa mga kaumhan, ang mga tawo nga nagapangabudlay sa lataguon, sing hilway kag matarung magpedayon sa ila hilikuton: tungud kay sa masunsun nagakahanabu nga ang liwan nga adlaw indi nagakaigo sa paguab-ug sang lamigas okon sa pagtanum sang ubas: kay basi sa pagpatumbaya sang nagakaigo nga tion sa sini nga hilikoton, ang pagpakamasyo sang langit madula." —Felipe Schaff, *History of the Christian Church*, tomo 3, kap. VII, bahin 75, par. 5 (ubos nga paanag 1).
6. Tan-awa ang Paanag sa p. 43.
7. 2 Tesalonika 2:4.
8. Bugna 13:2.
9. Daniel 7:25; Bugna 13:5-7.
10. Lukas 21:16, 17.
11. Bugna 12:6.
12. Mateo 20:27.
13. Cardinal N. P. Wiseman, *Lectures on the Principal Doctrines and Practices of the Catholic Church*, No. 8, "The Real Presence," sek. 3, par. 26. (Landres, 1836.)
14. J. A. Wylie, *History of Protestantism*, tolon-an 1, kap. 4.
15. Oseas 4:6, 1, 2.

You have just read all or most of ***chapter 3*** from the book, *The Great Controversy*, in the ***Panayan Language***
This chapter, other chapters, and part or all of the entire book are available on special order in quantity amounts in 23 languages

PRINTED BY:
TRAIL GUIDES - BOX 300, ALTAMONT, TN 37301 USA

FOR FURTHER INFORMATION AND LITERATURE, PLEASE CONTACT:

DAKUNG PAGSOLONDAN SANG KABUHI

Sa tagiposoon gid sang mga kasogoan yara ang ikap-at ka sogo, subung nga ginbantala sang una: "Panumduma ang adlaw nga Sabado sa pagpakabalaan sa iya. Sa anum ka adlaw magpangabudlay ka, kag maghimo ka sang tanan nga imo buluhaton. Apang ang ikapito ka adlaw amo ang Sabado sa Ginoo nga imo Dios; indi ka maghimo sing bisan ano nga buluhaton, ikaw, bisan ang imo anak nga lalaki, bisan ang imo anak nga babae, bisan ang imo sologoon nga lalaki, bisan ang imo sologoon nga babae, bisan ang imo kahayupan, bisan ang dumoloong nga yara sa sulud sang imo mga gawang. Kay sa anum ka adlaw gintuga sang Ginoo ang langit kag ang duta, ang dagat kag ang tanan nga yara sa ila, kag nagpahuway Sia sa ikapito nga adlaw, ngani, ginpakamaayo sang Ginoo ang ang adlaw nga Sabado kag ginpakabalan Niya ini."[5]

Bangud sa nahauna nga manugtunda ang mga tawo gintawag sa "pagkahadluk sa Dios, kag ighatag sa Iya ang himaya," kag simbahon Sia subung nga magbubuhat sang mga langit kag sang duta. Agud sa paghimo sini, kinahanglan sila sa pagtuman sang Iya kasogoan. Ang tawo nga manginalamon nagsiling, "Magkahadluk ka sa Dios, kag tumana ang Iya mga sogo; kay ini amo ang kabilogan sang katungdanan sang tawo."[10] Sa wala sing pagtuman sa Iya mga sogo, dili makapahamuut ang tanan nga mga pagsimba sa Dios. "Ini amo ang gugma sang Dios, nga pagbantayan ta ang Iya mga sogo."[11] "Ang nagapabungol, agud nga indi magpamati sang kasogoan, ang iya gid nga pangamuyo among kangil-aran."[12]

Ang katungdanan sa pagsimba sa Dios napasadsad sa kamatooran nga Sia amo ang Manunuga, kag sa Iya ang tanan nga mga tinuga nakautang sang ila kabuhi. Kag bisan diin sa Biblia, nahayag ang Iya pag-angkon sang pagtahud kag pagsimba, nga sa ibabaw sang mga diosdios sang mga pagano, yara ginapakita ang kasanagan sang Iya gahum sa pagpanuga. "Ang tanan nga mga dios sang mga katawohan mga larawan; apang si Jehoba ang naghimo sang mga langit."[13] "Busa, sa kay sin-o bala ninyo Ako ipaangay, agud nga manginkaangay Ako sa iya? siling sang Balaan. Igtangla ninyo ang inyo mga mata, kag toloka ninyo. Sin-o bala ang nagtuga sini nga mga butang?" "Kay amo ining ginasiling ni Jehoba, nga nagtuga sang mga kalangitan, Sia amo ang Dios nga naghuman sang duta, kag naghimo sa iya. . . . Ako amo si Jehoba, kag walay iban."[14] Ang siling sang manugsalmo, "Kilalaha ninyo nga si Jehoba amo ang Dios. Sia nagbuhat sa aton kag kita indi aton kaugalingon." "Kari kamo, simbahon kag yauban naton Sia, magluluhud kita sa atubangan ni Jehoba, nga aton Magbubuhat."[15] Kag ang mga balaan nga mga tinuga nga nagasilimba sa Dios sa langit nagasiling, subung nga katarungan kay ngaa kinahanglan ang aton pagtahud sa Iya, "Ginoo, takus Ka sa pagbaton sang himaya, kag sang pagtahud, kag sang gahum; kay Ikaw ang nagtuga sang tanan nga mga butang."[16]

Sa Bugna 14, ang mga tawo ginatawag sa pagsimba sa Manunuga; kag ang tagna nagapakita sang isa ka klase, nga subung nga patubas sang balita nga may tatlo ka bahin, magabantay sang mga sogo sang Dios. Ang isa sini nga mga sogo nagatudlo sa Dios subung nga Manunuga. Ang ikap-at nga sogo nagasiling: "Ang adlaw nga ikapito amo ang Sabado sa Ginoo nga imo Dios; . . . kay sa anum ka adlaw gintuga sang Ginoo ang langit kag ang duta, ang dagat, kag ang tanan nga yara sa ila, kag nagpahuway Sia sa ikapito nga adlaw; ngani ginpakamaayo sang Ginoo ang adlaw nga Sabado kag ginpakabalaan Niya ini."[17] Nahanungud sang Sabado, nagsiling pa gid ang Ginoo, nga ina sia "mangintandaan. . . . kon sayoron, nga mahibaloan ninyo nga Ako amo si Jehoba nga inyo Dios."[18] Kag ang katarungan nga ginhatag amo, "kay sa anum ka adlaw ginhimo ni Jehoba ang kalangitan kag ang duta, kag sa ikapito ka adlaw naguntat kag nagpahuway Sia."[19]

"Ang pagkaimportante sang adlaw nga Sabado subung nga handumanan sang pagpanuga amo ang nagapahayag sa gihapon sang matuud nga katarungan kay ngaa ang pagsimba kinahanglan ihatag sa Dios"—tungud kay Sia amo ang Manunuga, kag kita amo ang Iya mga tinuga. "Ngani ang Sabado, nabutang sa sadsaran gid sang langitnon nga pagsimba; tungud kay nagatudlo sia sang daku nga kamatooran sa labing makabalatiag nga bagay, kag wala sing iban nga tinukud nga makahimo sini. Ang totoo nga tinindugan sang langitnon nga pagsimba, dili sa pagsimba sa ikapito lamang nga adlaw kondi sang tanan nga pagsimba, makita sa pagkilala sang ginkalainan sang Manunuga kag sang Iya mga tinuga. Ining daku nga kamatooran dili gid nga mas-a mapataliwan, kag dili gid dapat pagkalimtan."[20] Ginhimo sang Dios ang Sabado sa Eden, agud sa paghuput sini nga kamatooran gihapon sa mga painoino sang mga tawo; kag sa gihapon nga nagapadayon ang kamatooran nga Sia amo ang Manunuga naton kag amo ang katarungan nga magsimba kita sa Iya, amo man ang pagpadayon sang Sabado subung nga iya tanda kag handumanan. Kon ginbantayan sang tanan ang adlaw nga Sabado, ang mga hunahuna kag paghigugma sang mga tawo nadul-ong kunta sa Manunuga subung nga amo ang silimbahon kag talahoron, kag wala untani sing mga sumilimba sa larawan, wala untani sing mga tawo nga wala sing Dios bisan pagkadimatinoohon. Ang pagbantay sang Sabado tanda sang pagkamasinulondon sa matuud nga Dios, Dios nga "nagtuga sang langit, kag sang duta, kag sang dagat, kag sang mga tuburan sang mga tubig." Magasunod niyan nga ang balita nga nagasogo sa tawo sa pagsimba sa Dios kag sa pagbantay sang Iya mga sogo magatawag sa iya sing pinasahi sa pagbantay sang ikap-at nga sogo.

Sa ginkalainan sa sadtong mga nagabalantay sang mga sogo sang Dios kag sang pagtoo sa kay Jesus, ang ikatlo ka manugtunda nagatudlo sa isa naman ka klase sang mga katawohan, nga batok sa ila mga kasaypanan ang isa ka solemne kag makahaldluk nga paaman ginmitlang: "Kon sin-o ang nagasimba sa sapat nga mapintas kag sa iya larawan, kag nagabaton sing tanda sa iya agtang, kon sa iya kamut, sia magainum man sang alak sang kasingkal sang Dios."[21] Ang igo nga pagsaysay sang mga simbolo nga gingamit kinahanglan, agud sa paghangup sini nga balita. Anano ang kahulogan sang sapat nga mapintas, sang larawan, sang tanda?

Ang mga dinalan sang tagna nga sa iya makita naton ini nga mga simbolo, nagpamuno sa Bugna 12, sa dragon nga nagatinguha sa paglaglag sa kay Kristo sang Iya pagkatawo. Ang dragon gintawag si Satanas,[22] sia amo yadtong naghikot sa kay Herodes sa pagpatay sa Manluluwas. Apang ang pangolo nga alagad ni Satanas sa pagpakig-away sa kay Kristo kag sa Iya mga tinawo sa nahauna nga siglo sang panag-on nga Kristohanon, amo ang imperio sang Roma, nga ang iya lutaw nga pagtoloohan amo ang paganismo. Busa sang ang dragon, sa nahauna nga bagay, nagapahayag sa kay Satanas, sia amo sa ikaduha nga paghangup ang simbolo sang Roma pagana.

Sa kapitulo 13 nasaysay liwan ang isa ka sapat nga mapintas nga "kaangay sang isa ka leopardo," nga sa iya "ginhatag sang dragon ang iya gahum, kag ang iya lingkoran nga harianon, kag ang daku nga pagbulut-an." Ini nga simbolo siling sa ginatoohan sang kalabanan nga mga

Protestante, nagapahayag sang papanhon, nga nagsubli sang gahum kag lingkoran nga harianon kag kagamhanan nga ginhuptan anay sang dumaan nga imperio Romano.

"Ginhatagan sia sing kagamhanan sa pagpadayon sing kap-atan kag duha ka bulan." Ini nga panag-on, siling nga nasaysay sa dinasonan nga mga kapitolo, nagsugud sang pagsaka sa gahum sang papanhon, sang tuig 538, T. K. kag natapus sang tuig 1798. Sa sadto nga dag-on, ang papa dinakup kag ginbilanggo sang kasoldadosan sang Francia, kag ang gahum papanhon nakabaton sang pilas nga ikamatay, kag ang tagna natuman, "kon sin-o ang magpamilag, pagabihagon sia."

Sa sini nga bahin isa liwan ka simbolo ang ginpakita. Ang manalagna nagsiling, "Nakit-an ko ang isa liwan ka sapat nga mapintas, nga nagaulhot sa duta; kag may duha ka sungay kaangay sang sa isa ka kordero."[23] Ang dagway sini nga sapat kag ang bayhon sang iya pag-ulhut, nagapahayag nga ang ginharian nga iya ginasimbolo indi kaangay sadtong ginpahayag sa idalum sang una nga mga simbolo. Ang daku nga ginharian nga nagagahum sa kalibutan ginpahayag sa manalagna nga si Daniel subung sang isa ka manunukub nga sapat nga naggowa sang "ang apat ka hangin sang langit ginpamuhian sa ibabaw sang daku nga dagat."[24] Sa Bugna 17, ang isa ka manugtunda nagpaathag nga ang mga tubig "among mga banwa, kag mga kadam-an, kag mga katawohan, kag mga pamolong." Ang mga hangin simbolo sang inaway, kagamu. Ang apat ka mga hangin nga ginpamuhian sa ibabaw sang daku nga dagat, nagapahayag sang labing makakulugmat nga talan-awon sang pagpanggubat kag mga rebulosyon nga amo ang nagpasaka sang mga ginharian sa kagamhanan.

Apang ang sapat nga mapintas nga may dagway sang isa ka kordero nakit-an nga "nagaulhot sa duta." Sa baylo sang pagdaug sa iban nga mga gahum agud nga matukud niya ang iya kaugalingon, ang nasyon nga ginapatungdan sini magatindug sa teritoryo nga wala anay magahumi, kag magtubu sing dayon kag sing malinong. Busa, dili sia makatindug sa tunga sang nagaginutok kag nagailinaway nga mga nasyon sa Daan nga Kalibutan.

Anong nasyon sa Bag-ong Kalibutan sang 1798 ang nagtubu sa gahum, nga nagahatag sing saad sang kusug kag kadaku, kag nagtawag sang kabalaka sang kalibutan? Ang pagpatungud sa iya sini nga simbolo wala ginabaisi. Isa ka nasyon, kag isa lamang, ang nakasugata sang tanan nga ginpahanungdan sini nga tagna, nagatudlo, sa dili magsayup, sa Estados Unidos sang Amerika. Ang isa ka lutaw nga magsusulat nga nagsaysay sang pagtubu sang Estados Unidos, nga naghambal sang *"tinago sang iya nga pagulhot gikan sa wala,"*[25] nagsiling, "Kaangay sa isa ka *mahipus nga binhi* nagtubu kita sa isa ka imperio."

Apang ang sapat nga mapintas nga may sungay kaangay sang isa ka kordero, "nagahambal . . . subung sang isa ka dragon. Kag nagahikot sang tanan nga kagamhanan sang nahauna nga sapat nga mapintas sa iya atubangan; kag ginpasimba niya ang duta, kag ang mga nagapuyo sa iya sa nahauna nga sapat . . . nga nagasiling sa mga nagapuluyo sa duta, nga magbuluhat sila sing isa ka larawan nga sa sapat nga mapintas, nga may pilas sang hinganiban kag nabuhi."[26]

Ang sungay nga kaangay sang sa isa ka Kordero kag ang tingug sang isa ka dragon sa simbolo nagatudlo sa maathag nga pagsumponganay sa tunga sang ginatuad kag sang ginabuhat sang nasyon nga ginapatungdan sini. Ang "paghambal" sang nasyon amo ang buhat sang iya mga manunukud kag manugpatuman sang kasogoan nga mga makagagahum. Bangud sini nga buhat ila panghimutigon yadtong mga maalwanon kag mahidaeton nga mga palatukuran nga iya ginbutang subung nga sadsaran sang iya mga pagbulut-an. Ang tagna nga sia magahambal "subung sang isa ka dragon," kag magapatuman sang "tanan nga kagamhanan sang nahauna nga sapat nga mapintas sa iya atubangan," nagasugid sing maathag sang pagtubu sang espiritu nga dili maantus kag mga pagpanghingabut nga ginpakita anay sang mga nasyon nga ginpatungdan sang dragon kag sang sapat nga kaangay sa leopardo. Kag ang ginsiling nga ang sapat nga mapintas nga may duha ka sungay, "ginapasimba niya ang duta, kag ang mga nagapuyo sa iya sa nahauna nga sapat," nagapahayag nga ang kagamhanan sini nga nasyon pagagamiton sa pagpamilit agud sa pagpatuman sang mga tulumanon nga manginbuhat sa pagyaub sa papanhon.

Ang mga manunukod sang nasyon nagtinguha sing mainalamon sa pagbantay batok sa paggamit sang gahum sa pamanwa sa bahin sang iglesia, nga naghatag sining dili malikawan nga patubas—pagdumili kag paghingabut. Ang Konstitusyon nagapaaman nga "ang Kongreso dili maghimo sing sogo nga magakilala sang pagtukud sang pagtoloohan okon magadumili sang hilway nga paggawi sa iya," kag nga "wala sing pagtilaw sa pagtoloohan nga pagakinahanglanon subung nga kalipikasyon sang isa ka tawo sa pag-ako sang isa ka palangakuan sa pamanwa sa idalum sang pagbulut-an sang Estados Unidos."

Bangud lamang sa palabilabi nga paglapas sining malig-on nga palatukuran sang kahilwayan sang nasyon, nga mapatuman sing pilit sang pagbulut-an sang banwa ang bisan ano nga mga tulumanon sa pagtoloohan.

Apang ano ang "larawan nga sa sapat nga mapintas?" kag paano ang paghimo sa iya? Ang larawan ginhimo sang sapat nga may duha sing sungay, kag isa sia ka larawan *sa* nahauna nga sapat nga mapintas. Ginatawag man sia nga larawan *sang* sapat nga mapintas. Niyan sa paghibalo kon ano ang kaangay sang larawan, kag kon paano ang paghimo sa iya, kinahanglan kita magtoon sang nga kinaugali sang sapat nga mapintas sa iya gid kaugalingon—ang papanhon.

Sang nadunut ang nahauna nga iglesia bangud sa iya pagbulag gikan sa kabunayag sang balita kag nagbaton sang mga pagsolondan kag nga pamatasan sang mga hentil, nadula niya ang Espiritu kag ang gahum sang Dios; kag agud sa paggahum sang nga kaisipan sang mga tawo, nagtinguha sia sa pagpasilong sa gahum sang estado. Ang pinatubas amo ang papanhon, isa ka iglesia nga nagalima sang gahum sang estado, kag gamiton sia sa pagpadayon sang iya kaugalingon nga mga tuyo, ilabi nagid sa pagpapas sa nga "erches." Agud nga ang Estados Unidos makahimo sing larawan sa sapat nga mapintas, ang gahum sang pagtoloohan magagahum sing labaw sa pagbulut-an sang banwa agud nga ang kagamhanan sang banwa magamit man sang iglesia sa paghimo sang iya kaugalingon nga nga tinutuyo.

Ang pagbulag sa matuud nga pagtoo amo ang nagdul-ong sa una nga iglesia sa pagdangup sa pagbulut-an sang banwa kag ini nag-aman sang dalan sa pag-uswag sang papanhon—ang sapat nga mapintas. Si Pablo nagsiling, "kay. . . magaabut ang pagkaholog, kag igapahayag ang tawo sang sala."[27] Busa ang pagbulag sang iglesia sa pagtoo magaaman sang dalan sa paghimo sing larawan nga sa sapat nga mapintas.

Ang Biblia nagahambal nga sa wala pa ang pagkari sang Ginoo, mahanabu anay ang pagkaholog sang pagtoloohan kaangay sa sadtong nahauna nga mga siglos. "Sa katapusan nga mga adlaw, magaalabut ang mga makahalanguyus nga mga dag-on. Kay ang mga tawo *magamahigugmaon sa ila kaugalingon, . . . walay gugma sa kayohan,* nga mabudhi, harasharas, bugalon; *mahigugmaon sa nga kailigbon sing labi sa Dios: nga may daguay sa* pagtahud sa Dios, apang ginapanghiwala nila ang Iya gahum."[28]

Si Satanas magapanghikot "sa bug-os nga gahum, kag sa nga talandaan, kag sa mga kalatingalahan nga butig; kag sa bug-os nga limbong sang pagkadimatarung." Kag ang tanan nga "wala magpakabaton sang gugma sang kamatooran, agud nga magkalaluwas," pagapabaya-an sa pagbaton sang "katandus sang sayup, agud nga magtoloo sila sa kabutigan."[29] Kon ini nga kahimtangan sang pagkadilidiosnon madangat, ang amo man nga patubas

You have just read all or most of *chapter 25* from the book, *The Great Controversy*, in the *Panayan Language*
This chapter, other chapters, and part or all of the entire book are available on special order in quantity amounts in 23 languages

magasunod subung sa sadtong nahauna nga mga siglo.

Kon ang mga pangolo sa mga iglesia sa Estados Unidos, nga nagaisa sa sadtong pagtolon-an nga ila tanan ginasunod sing alangay, maggahum sa estado sa pagpatuman sang ila mga pagbulut-an, niyan ang Protestante nga Amerika magahimo sing larawan sa herarkiya Romana kag ang silot sang banwa sa mga dili magsunod amo ang patubas nga dili malikawan.

Ang sapat nga mapintas nga may duha ka sungay "ginhimo niya [nagsogo] nga magpalananda sa ila mga kamut nga too, kon sa ila mga agtang ang tanan nga mga magamay kag mga dalagku, mga manggaranon kag mga imol, mga talimuwas kag mga olipon; kag nga walay bisan sin-o nga sarang makabakal, kon makabaligya, kon wala sia sing tanda, kon ang ngalan sang sapat nga mapintas, kon ang kabilogan sang iya ngalan."[30] Ang paandam sang ikatlo nga manugtunda amo ini: "Kon sin-o ang nagasimba sa sapat nga mapintas kag sa iya larawan, kag nagabaton sing tanda sa iya agtang, kon sa iya kamut, sia magainum man sang alak sang kasingkal sang Dios." "Ang sapat nga mapintas" nga ginasambit sa sini nga balita, nga ang pagsimba sa iya ginapilit sang sapat nga mapintas nga may duha ka sungay, sing una kaangay sang leopardo sa Bugna 13—ang papanhon. Ang "larawan sang sapat nga mapintas" nagasimbolo sang nahulog nga Protestantismo nga magatubo kon ang mga iglesia Protestante magapangita sang bulig sang gahum sang banwa agud sa pagpatuman sang ila mga pagsolondan. Ang "tanda sang sapat nga mapintas" pagaisaysay pa.

Sa tapus sang pagpaandam batok sa pagsimba sa sapat nga mapintas kag sa iya larawan, ang tagna nagahambal, "Yari" sila nga "nagabantay sang mga sogo sang Dios, kag sang pagtoo sa kay Jesus."[31] Tungud kay yadtong mga nagabalantay sang sogo sang Dios ginapahayag nga lain sa sadtong nagasimba sa sapat nga mapintas kag sa iya larawan kag nagbalaton sang iya tanda, niyan mahanabu nga ang pagbantay sang sogo sang Dios sa isa ka bagay, kag ang paglapas sa iya sa isa man ka bagay, magapakita sang ginkalainan sa sadtong mga sumilimba sa Dios kag sa sumilimba sa sapat nga mapintas.

Ang pinasahi nga kinaugali nga magapakilala sini nga sapat, kag sang iya larawan, amo ang paglapas sang mga kasogoan sang Dios. Si Daniel nagsiling, nahanungud sang diutay nga sungay, okon ang papanhon, "magahunahuna sia sa pagliwan sang mga dag-on kag sang kasogoan."[32] Kag si Pablo nagtawag sa amo man nga gahum nga "tawo sang sala," nga magapakaibabaw sang iya kaugalingon sa ibabaw sang Dios. Ang isa ka tagna nagapaathag sa isa. Bangud lamang sa pagbaylo sang sogo sang Dios nga ang papanhon makapakaibabaw sang iya kaugalingon sa ibabaw sang Dios; ang bisan sin-o nga magbantay sing mahibaloanon sang nabaylohan nga kasogoan nagahatag sing mataas nga pagtahud sa sina nga gahum nga amo ang nagbaylo. Ang amo nga buhat sa pagkamatinumanon sa kasogoan papanhon manginpat-in sang pagkamasinolondon sa papa sa baylo sa Dios.

Ang papanhon nagtinguha sa pagliwan sang sogo sang Dios. Ang ikaduha nga sogo nga nagadumili sang pagsimba sa mga larawan, ginkuha gikan sa kasogoan, kag ang ikap-at ka sogo nabaylohan sa bagay nga naghatag sing gahum sa pagbantay sang nahauna nga adlaw sa baylo sang ikapito nga adlaw subung nga adlaw nga Inugpahuway. Apang ang Romano Katoliko nagpamilit, subung nga isa ka katarungan sa pagbiya sang ikaduha nga sogo, nga dili sia kinahanglan, tungud kay nalakip na sia sa nahauna kag ila man kono ginahatag ang sogo sa luyag sang Dios nga ipahangup sa tawo. Ini dili amo ang pagbaylo nga gintagna sang manalagna. Ang hungud, inanay nga pagbaylo ginpahayag: "Magahunahuna sia sa pagliwan sang mga dag-on kag sang kasogoan."[32] Ang pagbaylo nga ginhimo sa ikap-at ka sogo nagatuman sing sibo sini nga tagna. Sa sini, ang isa lamang ka kagamhanan nga ila ginapasandigan amo ang iya sang iglesia. Diri ang gahum papanhon nagapakaibabaw sing dayag sang iya kaugalingon labaw sa Dios.

Samtang pagakilalahon sing pinasahi ang mga sumilimba sa Dios bangud sa ila pagtuman sang ikap-at nga sogo—tungud kay ini amo ang tanda sang Iya gahum sa pagpanuga, kag *saksi* sang Iya pag-angkon sang pagtahud kag pagsimba sang mga tawo—ang mga sumilimba sa sapat nga mapintas pagakilalahon bangud sa ila pagtinguha sa pagbungkag sang handumanan sang Manunuga, agud mabayaw ang sogo sang Roma. Tungud sa Domingo, ang papanhon nagbayaw sang iya palabilabi nga pagangkon; kag ang iya nahauna nga pagdangup sa gahum sang estado amo ang pagpamilit sa pagpabantay sang Domingo subung nga "adlaw sang Ginoo." Apang ang Biblia nagatudlo sa ikapito nga adlaw, kag dili sa nahauna, subung nga adlaw sang Ginoo. Siling ni Kristo, "Ang Anak sang tawo Ginoo man sang Sabado."[33] Ang ikap-at ka sogo nagasiling, "Ang ikapito ka adlaw amo ang Sabado sa Ginoo nga imong Dios."[17] Kag bangud kay manalagna nga si Isaias ang Ginoo nagatawag sa iya, "adlaw sang Akon pagkabalaan."[34]

Ang pag-angkon nga sa masunsun ginapahayag nga ginbaylohan ni Kristo ang adlaw nga inugpahuway, ginalubad sang kaugalingon nga mga polong ni Kristo. Sa Iya wali sa bukid Sia nagsiling: "Dili kamo maghulunahuna, nga Ako nagkari sa pagbungkag sang kasogoan, kon sa mga manalagna; wala Ako magkari sa pagbungkag, kondi sa pagtuman. Kay sa pagkamatuud nagasiling Ako sa inyo, nga tubtub nga magataliwan ang langit kag ang duta indi mapataliwan sa kasogoan bisan isa ka kudlit, bisan isa ka tumbok tubtub nga ang tanan matuman. Ngani bisan sin-o nga maglalis sang isa sini nga mga sogo nga labing diotay, kag magtudlo sing subung sina sa mga tawo, pagatawgon nga labing diotay sa ginharian sang mga langit; apang bisan sin-o ang magtuman kag magpanudlo, ini pagatawgon nga daku sa ginharian sang mga langit."[35]

Isa ini ka kamatooran nga ginapamatud-an sang mga protestante, nga ang mga Kasulatan wala maghatag sing kagamhanan sa pagbaylo sang Sabado. Ini ginsaysay sing maathag sa balasahon nga pinagowa sang Talapuanan sang Tratados Amerikanhon kag sang Unyon sang Eskuela Dominika Amerikanhon. Ang isa sini nga mga balasahon nagapamatuud "sang himpit nga paghipus sang Bag-ong Katipan nahanungud sa tuhoy nga sogo sa adlaw nga inugpahuway [Domingo, ang nahauna nga adlaw sang semana] okon tuhoy nga tulumanon sa pagbantay sa iya."[36]

Ang iban nagasiling: "Tubtub sa dag-on sang pagkamatay ni Kristo, wala sing pagbaylo nga nahimo sa adlaw;[37] kag "sa tanan nga ginapahayag sang mga sinulat sila [ang mga pinadala] wala . . . maghatag sing tuhoy nga sogo nga magapasikway sang ikapito nga adlaw nga Inugpahuway, bisan sa pagbantay sang nahauna nga adlaw sang semana."[38]

Ang Romano Katoliko nagapamatuud nga ang pagbaylo sang Sabado nahimo sang ila iglesia, kag nagsiling nga ang mga protestante bangud sa ila pagbantay sang Domingo, nagakilala man sang iya gahum.

Subung nga tanda sang kagamhanan sang Iglesia Katolika, ang magsusulat nga papanhon naggamit sang "amo nga kamatooran sa pagbaylo sang Sabado sa Domingo, nga ginapamatud-an sang mga Protestante . . . tungud kay bangud sa pagbantay sang Domingo, ila man ginakilala ang gahum sang iglesia sa pagtukud sing mga piesta, kag pagsogo sa ila sa idalum sang sala."[39] Niyan ano gali ang pagbaylo sang Sabado, kondi nga tanda, okon pat-in sang kagamhanan sang iglesia Romana—"pat-in sang sapat nga mapintas?"

Ang Iglesia Romana wala magpanghiwala sang iya ginaangkon nga kagamhanan; kag kon ang kalibutan kag ang mga iglesia Protestante magbaton sang hinimo niya nga adlaw nga inugpahuway, kag ila nga ginasikway ang Sabado nga inugpahuway sa Biblia, sa pagkama-

tuud ila nga ginapamatud-an ini nga pangaku. Magabaton ayhan sila sang gahum sang mga pinalatonlaton sang mga pari sa sini nga pagbaylo; apang sa ila paghimo sini ila nga ginapanghiwala ang amo gid nga palatukuran nga nagpahain sa ila gikan sa Roma—nga "ang Biblia, kag ang Biblia lamang, amo ang pagtoloohan sang mga Protestante." Ang pagpatuman sang Domingo sa bahin sang mga iglesia Protestante amo ang pagpatuman sang pagsimba sa papanhon—sa sapat nga mapintas. Yadtong tanan nga sa ila nahangpan ang kagamhanan sang ikap-at nga sogo, magpili sa pagbantay sang butig sa baylo sang matuud nga adlaw nga inugpahuway, nagahatag, sa amo nga buhat, sing pagtahud sa sadto nga gahum nga nagsogo sa iya lamang. Apang ang amo gid nga buhat sa pagpatuman sang katungdanan sa pagtoloohan bangud sang gahum sang banwa, ang mga iglesia sa ila kaugalingon magahimo sing larawan nga sa sapat nga mapintas; busa ang pagpatuman sang pagbantay sang Domingo mangin pagpatuman sa pagsimba sa sapat nga mapintas kag sang iya larawan.

Ang mga Kristohanon sadtong nagligad nga mga panag-on nagbantay sang Domingo, nga nagahulunahuna nga sa ila pagbuhat sini, ila ginabantayan ang Sabado sang Biblia; kag may yara na karon nga mga matuud nga mga Kristohanon sa kada iglesia, lakip ang sumilimba sa Romano Katoliko, nga nagtoloo sing bunayag nga ang Domingo amo ang adlaw nga inugpahuway nga gintukud sang langit. Ang Dios nagabaton sang kabunayag sang ila tuyo kag sang ila pagkatutum sa atubangan Niya. Apang kon ang pagbantay sang Domingo ipatuman bangud sa kasogoan sang estado, kag ang kalibutan mahatagan sing kapawa nahanungud sang katungdanan sa matuud nga adlaw nga Inugpahuway, niyan ang bisan sin-o nga maglapas sang kasogoan sang Dios, kag magtuman sang sogo nga wala sing labi ka taas nga kagamhanan sang sa gahum sang Roma, sa amo nga buhat nagapasidungug sia sa papanhon sing labi sa Dios. Nagahatag sia sing katahoran sa Roma, kag sa gahum nga nagapatuman sang mga sogo nga nahimo sang Roma. Nagasimba sia sa sapat nga mapintas kag sa iya larawan. Sang isikway sang tawo ang sogo nga ginsiling sang Dios nga tanda sang Iya kagamhanan, kag pasidunggan sa baylo niya yadtong pinili sang Roma subung nga tanda sang iya pagkagamhanan, ila nga ginabaton ang tanda sang pagkamatinumanon sa Roma—"ang pat-in sang sapat nga mapintas." Kag dili tubtub nga ang sogo mapaathag sa atubangan sang mga tawo, kag madala sila sa pagpili sa tunga sang sogo sang Dios kag sang sogo sang mga tawo, nga yadtong nagapaladayon sa paglapas magabaton sang "tanda sang sapat nga mapintas."

Ang labing makahaladluk kag makakulugmat nga balita nga ginhambal sa mamalatyon nga tawo makita sa balita sang ikatlo ka manugtunda. Isa ka labing kalahadlukan nga sala yadtong nagapapanaug sang kaakig sang Dios nga wala sing simbog nga kalooy. Ang tawo dili pag-ipabilin sa kadudulman nahanungud sining importante nga butang; ang pagpaandam batok sa sini nga sala, pagaihatag sa kalibutan sa wala pa ang pagduaw sang sang Dios sa paghukom, agud nga ang tanan makahibalo kay ngaa pagasilotan sila, kag mahatagan sila sing kahigayonan sa paglikaw sa ila. Ang tagna nagasiling nga ang nahuna nga manugtunda magahimo sang iya pabantala sa "bug-os nga kabanwahanan, kag kabikahan, kag pamolong, kag katawohan." Ang pagpaandam sang ikatlo ka manugtunda, nga nagahimo sang bahin sang balita nga may tatlo ka bahin, dili man magakubus ang pagpalapnag sa iya. Ginapahayag sia sa tagna nga ginabantala sa mataas nga tingug, sang isa ka manugtunda nga nagalupad sa katung-anan sang mga langit; kag magapukaw sia sang kabalaka sang kalibutan.

Sang paggowa sini nga kasaba, ang bug-os nga Kristohanon magabahin sa duha ka dalagku nga kabon—yadtong mga nagabantay sang mga sogo sang Dios kag may pagtoo sa kay Jesus, kag yadtong mga nagasilimba sa sapat nga mapintas kag sa iya larawan kag nagabaton sang iya tanda. Bisan nga ang iglesia kag ang estado magtingub sang ila gahum sa pagpilit sa "tanan, magagmay kag mga dalagku, mga manggaranon kag mga imol, mga talimuwas kag mga ulipon," sa pagbaton sang "tanda sang sapat nga mapintas"[40] apang ang mga tinawo sang Dios dili magabaton sini. Ang manalagna sa Patmos nakakita sa ila nga "nagdalaug sa sapat nga mapintas, kag sa iya larawan, kag sa isip sang iya ngalan, nagatilindug sila sa dagat nga katya, nga may mga arpa sang Dios" kag nagaambahan sila sang ambahan ni Moises nga ulipon sang Dios, kag sang amban sang Kordero.[41]

ANG KASOGOAN SANG DIOS

Dili ka maghapot sing liwan nga mga dios sa atubangan Ko.

Dili ka maghimo nga sa imo sing larawan nga tinigbas, bisan ano nga butang nga kaangay sang didto sa ibabaw sang langit, kon sang diri sa idalum sang duta, kon sang yara sa tubig sa idalum sang duta. Dili ka magsimba sa ila, bisan magalaged sa ila: kay Ako amo ang Ginoo nga imo Dios, Dios nga malimon, nga nagaduaw sang kalainan sang mga gintikanan sa mga anak tubtub sa ikatlo kag sa ikap-at nga kaliwatan sang mga nagadalumat sa Akan; kag nagakalooy sa linibolibo sa mga nagahiguyang sa Akan, kag nagabantay sang Akan mga sogo.

Dili mo paggamitan ang ngalan sang Ginoo nga imo Dios sa walay kapuslanan, kay indi pagkabigon sang Ginoo nga wala sing salo ang maggamit sang iya ngalan sa wala sing kapuslanan.

Panumdamo ang adlaw nga Sabado sa pagpakabalaan sa iya. Sa anum ka adlaw magpangabudlay ka, kag magahimo ka sang tanan nga imo buluhaton. Apang sa ikapito nga adlaw amo ang Sabado sang Ginoo nga imo Dios: indi ka maghimo sing bisan ano nga buluhaton, ikaw bisan ang imo anak nga lalaki, bisan ang imo anak nga babae, bisan ang imo salogoon nga lalaki, bisan ang imo salogoon nga babae, bisan ang imo kabayupan, bisan ang dumoloong nga yara sa sulod sang imo mga gawang. Kay sa anum ka adlaw gintuga sang Ginoo ang langit kag ang duta, ang dagat kag ang tanan nga yara sa ila, kag nagpahuway Sia sa ikapito nga adlaw: agani, ginpakamayo sang Ginoo ang ikapito nga adlaw, kag ginpakabalaan Niya ini.

Tahora ang imo amay kag ang imo inay agud nga magiawig ikaw sa duta nga pagalhatag sa imo sang Dios.

Dili ka magpatay.

Dili ka magpanglahi.

Dili ka magpangawat.

Dili ka magsaksi sing butig batok sa imo masigkatawo.

Dili mo pagkalibogan ang balay sang imo masigkatawo, dili mo paghandumon ang iya asawa, bisan ang iya salogoon nga lalaki, bisan ang iya salogoon nga babae, bisan ang iya baka, bisan ang iya asna, bisan ano nga butang nga iya.

(Eksodo 20:3-17)

Gikan sa Balaan nga Biblia, Douay—Ininglis nga Pagbadbad, ginbantala ni P. J. Kenedy and Sons, "Printers to the Holy See."

3. Mateo 5:18.
7. Bugna 14:12.
8. Roma 2:12-16.
9. Hebreohon 11:6; Roma 14:23.
12. Salmos 96:5.
14. Isaias 40:25, 26; 45:18.
17. Eksodo 20:10, 11.
18. Ezekiel 20:20.
19. Eksodo 31:17.
21. Bugna 14:9, 10.
23. Bugna 13:11.
25. G. A. Townsend, *The New World Compared with the Old*, p. 462.
27. 2 Tesalonika 2:3, 4.
29. 2 Tesalonika 2:9-11.
31. Bugna 14:12.
33. Markos 2:28, texto sa Griego.
35. Mateo 5:17-19.
36. George Elliott, *The Abiding Sabbath*, p. 184.
37. A. E. Waffle, *The Lord's Day*.
39. H. Tuberville, *An Abridgement the Christian Doctrine* p. 58.
40. Bugna 13:16.
4. Salmos 89:37; 119:89; 111:7, 8.
10. Mensawali 12:13.
11. 1 Juan 5:3.
12. Hebreohon 28:9.
15. Salmos 100:3; 95:6.
16. Bugna 4:11.
20. J. N. Andrews, *History of the Sabbath*, ikatlong edisyon, kap. 27.
22. Bugna 12:9.
24. Daniel 7:2. (1869.)
26. Bugna 13:11-14.
28. 2 Timoteo 3:1-5.
30. Bugna 13:16, 17.
32. Daniel 7:25.
34. Isaias 58:14. p. 186.
38. A. E. Waffle, *The Lord's Day*, pp. 187, 188.
41. Bugna 15:2, 3.